

ÖZET/ABSTRACT

Özgün kültürel özellikleri ile ayrı bir önem ve öncelik kazanan, hızla yitirdiğimiz ve yerine aynı değerde yenilerini koyamadığımız tarihi çevre, farklı mesleklere ve bunların konuya bakış açılarına göre değişik anlamlar kazanmaktadır. Tarihi çevrenin korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için tarihi değerlere sahip alanların peyzaj mimarlığı açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada; I. Efes olarak da adlandırılan Ayasuluk Kalesi'nin yer aldığı İzmir-Selçuk İlçesi ve yakın çevresi arkeolojik özellikleri ile birlikte incelenmiş ve peyzaj mimarlığı perspektifinde değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu bağlamda öncelikle koruma kavramı ve önemi vurgulanmış, ilerleyen bölümlerde ise tarihi çevre koruma olgusunun hem Dünya'da hem de Türkiye'de ki tarihsel gelişimi, Türkiye'de koruma sürecine ilişkin sorunlar ve arkeolojik/tarihsel çevrelerde peyzaj mimarlarının rolü tartışılmıştır. Çalışmanın bir sonraki aşamasında; Ayasuluk Kalesi ve yakın çevresinin arkeolojik özellikleri ve kent kimliğinin tarihi süreç içindeki gelişimi ortaya konmuştur. Kent bünyesinde bugüne ulaşan yapılar tanıtılarak alanın sorun ve olanakları saptanmış, peyzaj özellikleri değerlendirilerek çalışma alanı için Arkeolojik Park, Efes Antik Kenti-Ayasuluk Tepesi ve Meryem Ana Evi arasında yeni bir gezi güzergahı oluşturulması vb. öneriler geliştirilmiştir.

Historic environments have utmost importance with their distinctive cultural features. As a research subject, historic environments have different meaning for different disciplines and they can be approached from various directions. Despite being impossible to replace, historic environments in Turkey are deteriorating rapidly. In order to protect areas of historical importance and preserve them for future generations it is imperative that they are also assessed in terms of landscape architecture.

In this study, Ayasuluk Castle and its environs, which are called 1st Ephesus, are located into İzmir-Selçuk district, have been investigated with their archaeological features and assessed from the perspective of landscape architecture. In this respect, firstly the issue of preservation and its importance are explained. This is followed by discussions on historical development of the concept of preservation in the world and in Turkey, the problems related to the preservation process in Turkey, and the role of landscape architecture in archaeological and historic environments. In the following sections, archaeological features of the Ayasuluk Castle and its environs and the development of city identity in the historical process are explained. The structures that survived up today are introduced, the opportunities and problems of the region are identified, the landscape features of the region are assessed and for the case area Archaeological Park, Ephesus Antique City-Ayasuluk Hill and the Virgin Mary's house, a new travel route creation, etc. suggestions are improved.